

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

Андрейцев Владислав Володимирович,
кандидат юридичних наук,
докторант Донецького національного
університету імені Василя Стуса,
Україна, м. Вінниця
e-mail: andreytsev.v@gmail.com

doi: 10.21564/2414–990x.137.95843
УДК 346.1:349.6

ЛІЦЕНЗІЙНО – ПРАВОВІ УМОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ВИРОБНИЦТВОМ ОСОБЛИВО НЕБЕЗПЕЧНИХ ХІМІЧНИХ РЕЧОВИН (ОБ'ЄКТІВ)

Розкрито особливості ліцензування у системі засобів державного регулювання і забезпечення господарської діяльності, пов'язаної з виробництвом особливо небезпечних хімічних речовин. Значну увагу приділено додержанню ліцензійних правових умов здійснення господарської діяльності, обтяженої ризиками небезпечних речовин.

Ключові слова: ліцензійні умови; ліцензійні вимоги; ліцензія на здійснення господарської діяльності, пов'язаної з небезпечними речовинами (об'єктами); об'єкти підвищеної небезпеки; джерела підвищеної небезпеки; ризикова господарська діяльність.

Андрейцев В. В., кандидат юридических наук, докторант Донецкого национального университета имени Василя Стуса, г. Винница.
e-mail: andreytsev.v@gmail.com

Лицензионно-правовые условия осуществления хозяйственной деятельности, связанной с производством особо опасных химических веществ (объектов)

Раскрыты особенности лицензирования в системе мер государственного регулирования и обеспечения хозяйственной деятельности, связанной с производством особо опасных химических веществ. Значительное внимание уделено соблюдению лицензионных правовых условий осуществления хозяйственной деятельности, обтяженной рисками опасных веществ.

Ключевые слова: лицензионные условия; лицензионные требования; лицензия на осуществление хозяйственной деятельности, связанной с опасными веществами (объектами); объекты повышенной опасности; источники повышенной опасности; рисковая хозяйственная деятельность.

Постановка проблеми. Ліцензування і забезпечення певних видів господарської діяльності відповідно до ч. 1 ст. 14 Господарського кодексу України (далі – ГК України) є засобом державного регулювання у сфері господарювання, яке спрямовується зокрема на забезпечення єдиної державної політики в зазначеній сфері та захист економічних і соціальних інтересів держави, народу та окремих споживачів.

Правові засади ліцензування певних видів господарської діяльності визначаються конституційним правом кожного на здійснення підприємницької діяльності, не забороненої законом, та принципів господарювання, встановлених ГК України (ст. 6). Ліцензія визначається як документ державного зразка, який засвідчує право суб'єкта господарювання – ліцензіата на провадження (здійснення) зазначеного в ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за умови виконання ліцензійних умов у межах відповідних правовідносин, що регулюються законом. Тому ліцензування ГК України віднесено до основних засобів регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень. Загальні питання ліцензування господарської (підприємницької) діяльності фрагментарно досліджувалися в роботах учених з адміністративного права В. Б. Авер'янова, Є. В. Додіна, В. К. Колпакова, В. І. Ткаченка, з господарського права А. Г. Бобкової, О. П. Віхрова, Н. О. Саніахметової, В. С. Щербини. Проте спеціальних досліджень проблем ліцензування та особливостей ліцензійно-правових умов здійснення господарської діяльності з виробництва особливо небезпечних хімічних речовин (об'єктів) в господарсько-правовій літературі досі бракує, хоча нормативно-правова основа (база) у цій сфері послідовно розвивається на національному та транснаціональному рівнях. Це і є *метою* нашої статті.

Слід зазначити, що Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2 березня 2015 р. № 222-VIII [3] закріплює перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, зокрема у сфері поводження з особливо небезпечними речовинами та небезпечними відходами за переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України. У його розвиток прийняті Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва особливо небезпечних хімічних речовин, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України [1], інші акти нормативно-правового регулювання в цій сфері [2].

Зазначимо, що у теорії адміністративного права окремі автори виділяють організаційні розпорядчі функції управління, зокрема, нагляд, контроль, регулювання [4, с. 101]. Інші автори уточнюють функцію управління – регулювання, виділяють групу управлінських функцій у сфері правового регулювання [6, с. 53].

В. К. Колпаков розглядає ліцензування підприємницької діяльності як складову частину державного регулювання підприємництва в Україні [7, с. 646].

Ми підтримуємо позицію, висловлену в господарсько-правовій літературі, що ліцензування господарської діяльності слід розглядати як засіб державного регулювання господарської діяльності [11, с. 29–34], що базується на законодавчих приписах ГК України (ст. 12).

Виклад основного матеріалу. Слід назвати й інші нормативні приписи щодо ліцензування як спеціальної функції управління, приміром, Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2015 р. № 1001 [2]; Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів залізничним транспортом: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 р. № 1168 [12]; Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва вибухових матеріалів промислового призначення: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2016 р. № 604. [13]; Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами, що підлягає ліцензуванню, та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Міністерством екології та природних ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 листопада 2016 р. № 804 [14].

Як функція управління у відповідній галузі [5, с. 17], ліцензування розглядається в еколого-правовій літературі.

Безумовно, доктринальні підходи вчених щодо юридичної природи ліцензування господарської діяльності мають право на існування, і це обумовлює доцільність більш ґрунтовного дослідження цієї проблеми як різноманітного правового явища, що не виключає і нормативно-правового підходу, з точки зору праворегуючого і державнорегуючого засобу господарської діяльності, пов'язаної із небезпечними об'єктами (небезпечними речовинами, об'єктами та факторами – джерелами підвищеної небезпеки, які обумовлюють й відповідно правову форму регуляції державного здійснення ризикової господарської діяльності через механізм засобів державного регулювання господарської діяльності, що, як справедливо зазначається в господарсько-правовій літературі, визначається конституційним правом кожного на здійснення підприємницької діяльності, не забороненої законом, та принципами господарювання, встановленими ст. 6 ГК України.

Проте, як зазначають учені, не можна визнати вдалимими два закони, один із яких передбачає ліцензування видів господарської діяльності, а інший – створення дозвільної системи у сфері господарської діяльності, на підставі аналізу яких окремі вчені проводять їх ототожнення як заходів превентивно-попереджувального характеру дозвільної системи забезпечення екологічної безпеки [9, с. 115]. Разом з цим розмежування ролі і призначення кожного із зазначених засобів державного забезпечення господарської діяльності, пов'язаної з виробництвом особливо небезпечних речовин, залишається відкритим, при цьому ототожнення дозволу і ліцензії допускається вченими в галузі комерційного права [8, с. 24].

По-перше, документи ліцензування і дозвільної системи мають різне найменування і зміст, їх призначення відповідне у процедурі ліцензування і дозвільної системи господарської діяльності [10].

По-друге, відповідно до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва особливо небезпечних хімічних речовин, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, до заяви на отримання ліцензії мають додаватися відомості про наявність документів дозвільного характеру за встановленою формою, зокрема, позитивний висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи, позитивний висновок державної екологічної експертизи, дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки та експлуатації (застосування) машин, механізмів, устаткування, тобто джерел підвищеної небезпеки, дозвіл на спеціальне водокористування, дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, номери та дати їх видачі, перелік особливо небезпечних хімічних речовин, на виробництво яких отримано висновок відповідної експертизи, адреса об'єкта проведення експертизи та ким виданий документ дозвільного характеру за підписом здобувача ліцензії, печатки та дати видання.

Такі ж вимоги висуваються Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 13 липня 2016 р. № 446 [1].

Таким чином, документи дозвільного характеру передують проведенню (здійсненню) ліцензування господарської діяльності, пов'язаної з виробництвом особливо небезпечних хімічних речовин та поводженням з небезпечними відходами. Не встановлене нормативно і положення про те, що дозвільна система є засобом забезпечення екологічної безпеки чи засобом державного регулювання здійснення господарської діяльності щодо поводження з небезпечними об'єктами тощо.

Логічно, що відповідно до ч. 5 ст. 1 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2 березня 2015 р. ліцензування визначається як засіб державного регулювання провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, спрямованими на забезпечення реалізації єдиної державної політики (ст. 307).

У сфері ліцензування забезпечується (виділено нами. – В. А.) захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів. Виходячи із викладеного, можна вести полеміку щодо логічності типового ряду суб'єктного складу та захисту інтересів держави як уповноваженого суб'єкта права, суспільства, що не передбачено чинним законодавством як суб'єкта захисту та узагальненого суб'єкта «споживачів», що має місце лише стосовно конкретних суб'єктів у правовідносинах споживання відповідних ресурсів та послуг.

Головне ж призначення ліцензування господарської діяльності як засобу державного регулювання окремих видів господарської діяльності полягає у забезпеченні реалізації єдиної державної політики у процесі виконання економічної і соціальної функцій держави шляхом легалізації окремих видів господарської діяльності, особливо тих, що пов'язані з небезпечними об'єктами, тобто небезпечними речовинами, що виробляються, переробляються, зберігаються

тощо у відповідних установках, технічних, технологічних системах як джерелах підвищеної небезпеки для людини та навколишнього середовища.

Отже, ліцензування це відповідна встановлена процедура, що забезпечує єдиний правопорядок здійснення господарської діяльності і реалізації компетенції суб'єктів господарювання у межах правових та єдиних вимог, встановлених державою, легалізованих державним документом у формі ліцензії, здатних забезпечувати економічні та соціальні інтереси держави, українського народу й інших суб'єктів як споживачів відповідної продукції (виробів) з точки зору гарантування їх безпечності у процесі використання та інших форм поводження з небезпечними об'єктами.

Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» визначає категорію «здобувач ліцензії» та «ліцензіат». У першому випадку йдеться про суб'єкта господарювання, який подав до органу ліцензування заяву про отримання ліцензії разом із підтвердженими документами, згідно з вимогами Ліцензійних умов. Відповідно ліцензіатом визначається суб'єкт господарювання, який має ліцензію на провадження (здійснення) встановленого законом виду господарської діяльності, який зобов'язується виконувати ліцензійні вимоги Ліцензійних умов відповідного виду господарської діяльності, а здобувач ліцензії має забезпечувати відповідність своєї господарської діяльності Ліцензійним умовам, які розробляються центральним органом виконавчої влади, погоджуються спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування та затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Водночас Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 6 вересня 2005 р., який за логікою мав би базуватися на нормах ГК України та йому відповідати, передбачив функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності як сукупності урегульованих законодавством відносин, що виникають між дозвільними органами, державними адміністраторами та суб'єктами господарювання у зв'язку з видачею документів дозвільного характеру, переоформленням, видачею дублікатів, анулювання документів дозвільного характеру. Разом з тим, вказаний закон передбачає документи дозвільного характеру, зокрема дозвіл, висновок, рішення, погодження, свідоцтво, інший документ, але ліцензія серед цих документів не значиться (ст. 1).

Об'єктами, на які видаються документи дозвільного характеру, можуть бути споруди, будівлі приміщення, устаткування, обладнання та механізми, які проєктуються або вводяться в експлуатацію, господарська діяльність певного виду тощо, що зумовлює дублювання господарюючих суб'єктів звертатися до органів дозвільної системи та відповідно органів ліцензування окремих видів господарської діяльності, особливо пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки, що є обов'язковим згідно з Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2 березня 2015 р. щодо поводження з особливо небезпечними речовинами та небезпечними відходами за відповідним переліком, що встановлюється.

Наявність цих законів свідчить про неузгодженість правового забезпечення господарської діяльності, пов'язаної із об'єктами підвищеної небезпеки, і потре-

бує термінової кореляції шляхом усунення суперечностей у механізмі правового регулювання і забезпечення вказаної діяльності, приведення їх відповідно до вимог ГК України, який передбачає серед засобів державного регулювання виключно ліцензування господарської діяльності, а не отримання дозволів через систему дозвільного характеру.

При цьому додержання Ліцензійних вимог є обов'язковою ліцензійною умовою відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва особливо небезпечних хімічних речовин, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України» від 13 липня 2016 р. № 445 [1].

Ліцензійні умови є обов'язковими для всіх суб'єктів господарювання незалежно від їх організаційно-правової форми власності, які в певному обсязі або частково проводять чи мають намір здійснювати господарську діяльність з виробництва особливо небезпечних хімічних речовин, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України.

Аналіз зазначених Ліцензійних умов дозволяє виділити три основні групи ліцензійно-правових вимог, які висуваються до провадження господарської діяльності з виробництва особливо небезпечних хімічних речовин:

- 1) професійно-кваліфікаційні (кадрові) вимоги;
- 2) організаційно-правові вимоги;
- 3) технологічні вимоги, сукупність яких складають правові підстави для зазначеної господарської діяльності.

Професійно-кваліфікаційні вимоги передбачають низку зобов'язань ліцензіата, що забезпечують можливість кваліфікованої господарської діяльності з виробництва особливо небезпечних речовин, зокрема:

- а) наявність штатної чисельності фахівців (виконавців робіт залежно від їх видів та рівня забезпечення матеріально-технічної бази) відповідного рівня підготовки та освітньо-кваліфікаційного рівня;
- б) забезпечення призначення на посади начальника виробництва, начальника відділення, начальника зміни осіб, що мають вищу освіту відповідного напрямку підготовки в галузі хімії (магістр, спеціаліст);
- в) наявність у особи, яка відповідає на виробництві у суб'єкта господарювання за додержанням його підрозділами вимог екологічного законодавства, вищої освіти відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст);
- г) зобов'язання здобувача ліцензії, ліцензіата щодо оформлення трудових відносин з персоналом шляхом укладання трудового договору відповідно до вимог ст. 24 Кодексу законів про працю України (як правило, у письмовій формі тощо).

Організаційно-правові вимоги включають цілеспрямований процес господарської діяльності з особливо небезпечних хімічних речовин, що характеризується єдністю сукупності належно оформлених документів щодо її здійснення відповідно до встановленого законом порядку в зазначеній сфері, який передбачає:

- а) своєчасне в установленому законом порядку надання відомостей щодо ідентифікації джерел підвищеної небезпеки щодо поводження з небезпечними речовинами та відходами в установленій формі;

б) надання плану локалізації і ліквідації аварії у джерелах підвищеної небезпеки та внесення їх до Державного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки;

в) надання відомостей щодо наявності дозволу на спеціальне водокористування;

г) надання відомостей щодо наявності дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами;

г) зберігання протягом дії ліцензії копії документів, які подавалися органу ліцензування згідно з вимогами чинного Закону, а також документів (копій), які підтверджують достовірність даних, що зазначалися здобувачем ліцензії у документах, які подавалися органу ліцензування;

д) зберігання протягом чинності терміну ліцензії оригіналу документа внесення плати за видачу ліцензії, банківської квитанції, виданої банком платіжного доручення з відміткою банку та квитанції з платіжного терміналу та квитанції (чеку) з поштового відділення зв'язку;

е) повідомлення органу ліцензування про всі зміни даних, включаючи інформацію щодо звуження переліку особливо небезпечних речовин, виробництва яких здійснює ліцензіат, зазначених у документах, що додавалися до заяви про отримання ліцензії;

є) забезпечення дотримання провадження господарської діяльності з виробництва особливо небезпечних хімічних речовин виключно в межах місць провадження цієї діяльності, зазначених у документах про них, поданих органу ліцензування, використання цих місць у провадженні зазначеної господарської діяльності;

ж) забезпечення дотримання провадження господарської діяльності з виробництва особливо небезпечних хімічних речовин виключно з використанням засобів їх провадження, що вказані у документах про них, які подані органу ліцензування згідно з вимогами зазначених Ліцензійних умов;

з) забезпечення присутності спеціально уповноважених посадових осіб під час проведення органом ліцензування перевірки додержання ліцензіатом цих Ліцензійних умов;

и) забезпечення дотримання плану локалізації і ліквідації аварії на об'єкті господарської діяльності з виробництва особливо небезпечних хімічних речовин у разі планового чи позапланового припинення цієї діяльності у зв'язку з неможливістю використання матеріально-технічної бази, виникнення форс-мажорних обставин тощо та письмового повідомлення про це органу ліцензування в день виникнення зазначених обставин.

До того ж, слід надати висновок державної екологічної експертизи на відповідну документацію органу ліцензування у разі перепрофілювання господарської діяльності, або консервації та ліквідації діючих підприємств, окремих структурних підрозділів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища.

На ліцензіата покладається забезпечення організації та проведення попереднього при прийнятті на роботу працівників і періодичних у процесі здійснення ними трудової функції медичних оглядів у порядку, визначеному МОЗ

України, а також безоплатно забезпечувати відповідних працівників спецодягом та засобами індивідуального захисту, засобами колективного захисту.

Водночас на ліцензіата покладається здійснення заходів, спрямованих на попередження захворювань, отруєння, забруднення виробничого середовища та утилізацію, знешкодження, захоронення або видалення різноманітних небезпечних відходів від виробництва особливо небезпечних хімічних речовин на власних виробничих потужностях, або шляхом передачі їх суб'єктам господарювання, які мають відповідну ліцензію на провадження господарської діяльності при поводженні з небезпечними відходами.

Складовою ліцензійних умов є виконання відповідними суб'єктами господарської діяльності, пов'язаної з виробництвом особливо небезпечних хімічних речовин, технологічно-правових вимог провадження зазначеної господарської діяльності, які передбачають наступне:

І. Відповідність матеріально-технічної бази технологічному регламенту, що встановлює:

а) технологічні параметри процесу і його окремих стадій шляхом автоматизованого контролю за допомогою систем сигналізації та блокування, що спрацьовують у разі перевищення граничних параметрів цього процесу і запобігають виникненню аварій;

б) контроль за вмістом у вихідній сировині домішок, що спричиняють порушення технологічного процесу або погіршення якості продукції;

в) специфічні особливості виробництва особливо небезпечних хімічних речовин, що характеризується підвищеним ризиком для працівників та інших громадян, що перебувають у межах зон території виробництва, а також для довкілля та інших матеріальних чи інтелектуальних цінностей, які потребують спеціального захисту;

г) очищення газових викидів, збирання рідких і твердих відходів у процесі зазначеного виробництва;

д) контроль за станом технологічного процесу; ефективністю технологічного устаткування; станом контрольно-вимірювальних приладів; ізоляції трубопроводів і устаткування; вентиляції, заземлення, протипожежного устаткування.

Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 13 липня 2016 р. № 448 [1], встановлюють певні вимоги щодо збирання відходів:

1. Таке збирання та сортування відходів здійснюється за видами та класами небезпеки для подальшого визначення найбільш оптимальних напрямів поводження з ними. Не допускається збирання відходів, якщо це не передбачено технологічним регламентом.

2. Надзвичайно небезпечні відходи першого класу збирають у герметично жорстку закриту тару.

3. Високо небезпечні відходи другого класу з урахуванням їх фізичного стану збирають в поліетиленові мішки, пакети тощо, що запобігають поширенню шкідливих речовин у навколишнє природне середовище.

4. Помірно небезпечні відходи третього класу збирають у тару, яка забезпечує їх локалізацію, що дає змогу виконувати вантажно-розвантажувальні і транспортні роботи та унеможливує їх негативний вплив на здоров'я людей та поширення шкідливих речовин у навколишнє природне середовище.

5. Для збирання і тимчасового зберігання небезпечних відходів на підприємстві повинні відводитися і обладнуватися спеціальні майданчики, встановлюватися помаркована тара з чітким позначенням виду відходів, та класу їх небезпеки. Розміри та конструкція тари повинні забезпечувати легку заповнюваність та відвантаження відходів, унеможливлювати їх змішування, забруднення і псування відходів.

Збирання відходів повинно забезпечуватися шляхом їх вилучення з місця чи об'єкта утворення. Їх розміщення дозволяється лише у спеціально обладнаному місці чи об'єкті. Забороняється проводити інші види діяльності, не пов'язані з небезпечними відходами на території, відведеній для їх розміщення;

6. Місця для тимчасового зберігання небезпечних відходів повинні бути покриті неруйнівним та непроникним матеріалом з автономним зливовідводом. Не допускається також попадання поверхневого стоку з майданчиків у загальний зливовідвід. Має передбачатися ефективний захист відходів від дії атмосферних опадів та вітру. У місцях тимчасового зберігання небезпечних відходів мають бути наявні стаціонарні, або пересувні вантажно-розвантажувальні механізми.

7. На кожне місце чи об'єкт зберігання небезпечних відходів складається юридичний документ – спеціальний паспорт, в якому визначаються:

- найменування та код небезпечних відходів, відповідно до державного класифікатора відходів;
- кількісний та якісний склад відходів, їх походження;
- технічні характеристики місця чи об'єкта зберігання небезпечних відходів;
- відомості про методи контролю та безпечності експлуатації цих місць чи об'єктів;
- характеристика складських приміщень, майданчиків для тимчасового їх зберігання;
- відомості про власника відходів та місць їх розташування.

II. Видання ліцензіатом споживачеві сертифіката якості та карти даних небезпечного фактора на кожну партію особливо небезпечної хімічної речовини, що реалізується.

III. Обов'язковість повідомлення ліцензіатом органу ліцензування про всі зміни даних, зазначених у документах, що додавалися до заяви на отримання ліцензії. У разі появи таких змін ліцензіат зобов'язаний протягом місяця подати до органу ліцензування відповідне повідомлення у письмовій формі.

Викладене вище уможливує сформулювати відповідні **висновки** про юридичне значення Ліцензійних умов та їх складових елементів щодо забезпечення безпеки господарської діяльності з виробництва небезпечних хімічних речовин у процесі ліцензування такої діяльності щодо забезпечення безпечної здійснюваної господарської діяльності та виконання встановлених вимог

кваліфікаційного, організаційного і технологічного нормативно-правового спрямування.

По-перше, Ліцензійні умови з точки зору змісту їх нормативно-правового опосередкування утворюють комплекс імперативно закріплених вимог щодо додержання їх суб'єктами господарської діяльності, пов'язаної з виробництвом особливо небезпечних хімічних речовин (об'єктів), спрямованих на упередження настання небезпеки та її поширення, виникнення аварії на підприємствах, що експлуатують такі речовини і джерела підвищеної небезпеки для працівників та інших осіб, що перебувають в зоні ризику небезпечної господарської діяльності, навколишнього природного середовища, інших матеріальних та інтелектуальних цінностей.

По-друге, Ліцензійні вимоги мають юридичне значення для суб'єктів господарської діяльності, пов'язаних з виробництвом особливо небезпечних хімічних речовин, оскільки складають сукупність спеціально обумовлених нормативно-правовим порядком зобов'язань для проведення ліцензування та отримання спеціального права на провадження господарської діяльності, пов'язаної з виробництвом особливо небезпечних хімічних речовин та виникнення спеціальної правосуб'єктності у відповідних юридичних та фізичних осіб-підприємців.

По-третє, дотримання Ліцензійних вимог є важливою юридичною підставою для здійснення процедури ліцензування спеціально уповноваженим органом держави щодо забезпечення безпеки здійснення господарської діяльності з виробництва особливо небезпечних хімічних речовин, виявлення готовності заявників для отримання спеціальних правомочностей щодо провадження такої діяльності та виконання встановлених вимог безпеки у процесі реалізації такої діяльності, корелювання можливих ризиків для упередження негативних наслідків для людини, навколишнього природного середовища, інших матеріальних і духовних соціальних цінностей.

По-четверте, дотримання Ліцензійних вимог є обов'язковим зобов'язанням для осіб, які легалізують господарську діяльність у вказаній сфері та осіб, які мають намір (прогнозують, планують) здійснювати господарську діяльність, пов'язану з виробництвом особливо небезпечних хімічних речовин, поводження з небезпечними відходами такого виробництва та мають на праві власності або користування (оренди) відповідні засоби виробництва зазначеної продукції (джерела підвищеної небезпеки).

По-п'яте, встановлення нормативно-правовим порядком ліцензійно-правових вимог виступає важливим правовим засобом державного регулювання і забезпечення здійснення господарської діяльності, пов'язаної з виробництвом особливо небезпечних хімічних речовин, поводження з небезпечними відходами, гарантування вимог безпеки вказаної діяльності, упередження можливих ризиків зазначеної діяльності, сталого розвитку національної економіки, задоволення соціальних інтересів в сучасних умовах.

По-шосте, дотримання системи кваліфікаційних (професійних), організаційно та технологічно-правових вимог виступає реальним юридичним фактом щодо здійснення процедури ліцензування спеціально уповноваженим органом

виконавчої влади господарської діяльності з виробництва особливо небезпечних хімічних речовин, поводження з небезпечними відходами, надання права на її реалізацію протягом встановленого терміну, або відмови в наданні ліцензії у разі невиконання закріпленим нормативно-правовим порядком зобов'язань.

По-сьоме, ліцензійно-правові умови, які визначають систему нормативно встановлених вимог щодо здійснення господарської діяльності з виробництва особливо небезпечних хімічних речовин, поводження з небезпечними відходами, виступають важливим превентивним, державно-правовим засобом регулювання небезпечної господарської діяльності і гарантією забезпечення безпеки зазначених виробництв в умовах сталого розвитку національної економіки.

Список літератури:

1. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами. Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 13 липня 2016 р. № 448. *Урядовий кур'єр*. 2016. 16 липня. № 132.
2. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом. Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2015 р. № 1001. *Урядовий кур'єр*. 2015. 9 грудня. № 230.
3. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 2 березня 2015 р. № 222-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 23. Ст. 158.
4. Авер'янов В. Б. Вибрані наукові праці. Київ, 2014.
5. Радик І. Л. Правові проблеми екологічного ліцензування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2001. 17 с.
6. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. Р. О. Куйбіди. Т. 1. Київ: Книги для бізнесу, 2007.
7. Колпаков В. К. Адміністративне право України. Київ: Юрінком Інтер, 1999.
8. Комерційне право: підручник / відп. ред. проф. В. І. Шакун, доц. Л. В. Мельник. Київ: Правові джерела, 1997.
9. Краснова М. В., Євстігнєєв А. С. Правові проблеми дозвільної системи, як засобу забезпечення екологічної безпеки. *Проблеми права екологічної безпеки*: навч. посіб. / за заг. ред. М. В. Красної та Р. С. Кіріна. Дніпро: НГУ, 2016. 344 с.
10. Ткаченко В. І. Адміністративно-процедурні провадження у дозвільній системі України: шляхи вирішення проблемних питань. Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. 344 с.
11. Щербина В. С. Господарське право: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2006.
12. *Урядовий кур'єр*. 2016. 14 січня. № 7.
13. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва вибухових матеріалів промислового призначення: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2016 р. № 604. *Урядовий кур'єр*. 2016. 21 вересня. № 177.
14. Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами, що підлягає ліцензуванню, та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Міністерством екології та природних ресурсів: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 9 листопада 2016 р. № 804. *Урядовий кур'єр*. 2016. 18 листопада. № 247.

References:

1. Litsenziyni Ymovu Provadhennya Gospodarskoji Diyalnosti z Povodzhennya z Nebezpechnumu Vidhodamu: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 lypnua 2016 r. № 448. (2016). *Uriadovyi Kur'ier*, 132 [in Ukrainian].
2. Litsenziyni Ymovu Provadhennya Gospodarskoji Diyalnosti z Perevezennya Pasazhuriv, Nebezpechnuh Vantazhiv ta Nebezpechnuh Vidhodiv Avtomobilnum Transportom Mizhnarodnuh

Perevezhenj Pasazhuriv ta Vantazhiv Avtomobilnum Transportom: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 2 grydnya 2015 r. № 1001. (2015). *Uriadovyi Kur'ier*, 230 [in Ukrainian].

3. Pro Litsenzuvannya Vudiv Gospodarskoji Diyalnosti: Zakon Ukrainy vid 2 bereznya 2015 r. № 222-VIII. (2015). *Vidomosti Verkhovnoji Radu Ukrainy*. 23, art. 158 [in Ukrainian].

4. Averyanov, V.B. (2014). *Vubrani naukovi pratsi*. Kyiv [in Ukrainian].

5. Radyk, I.L. (2001). *Pravovi problemy ekolohichnoho litsenzuvannya: Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

6. Kuybidy, R.O. (Ed.). (2007). *Codeks administrativnogo sudochunstva Ukrainy. Naukovo-practictchnuy comentar. (Vols. 1–2; Vol. 1)*. Kyiv: Knugu dlya biznesu [in Ukrainian].

7. Kolpakov, V.K. (1999). *Administrativne pravo Ukrainy*. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].

8. *Komertsiyne pravo. (1997)*. Shakun, V.I., Melnyk, L.V. (Eds). Kyiv: Pravovi dzhherela [in Ukrainian].

9. Krasnova, M.V. Evstigneev, A.S. (2016). *Pravovi problemu dozvilnoji systemu yak zasoby zabezpechennya ekolohichnoji bezpeku. Problemu prava ekolohichnoji bezpeku*. M.V. Krasnova, R.S. Kirina (Ed). Dnipro: NSU [in Ukrainian].

10. Tkachenko, V.I. (2006). *Administrativno-protsedurni provodzhennya y dozvilniy sistemi Ukrainy: shlyakhu virishennya problemnuch putan*. Luhansk: RVV LDUVS [in Ukrainian].

11. Shcherbuna, V.S. (2006). *Gospodarske pravo*. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].

12. *Uriadovyi Kur'ier*. 2016. 14 sichnia, 7.

13. *Litsenziini umovy provadzhennia hospodarskoji diialnosti z vyrobnytstva vybukhovyykh materialiv promyslovoho pryznachennia: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22 lypnia 2016 r. № 604*. (2016). *Uriadovyi Kur'ier*. 21 veresnia, 177.

14. Kryterii, za yakymy otsiniuietsia stupin ryzyku vid provadzhennia hospodarskoji diialnosti z povodzhennia z nebezpechnymy vidkhodamy, shcho pidliahaie litsenzuvanniu ta vyznachaietsia zdiisnennia planovykh zakhodiv derzhavnogo nahliadu (kontroliu) Ministerstva ekolohii ta pryrodnykh resursiv zatverdzheno Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 9 lystopada 2016 roku № 804. (2016). *Uriadovyi Kur'ier*. 18 lystopada, 247.

Andreytsev V. V., PhD in Law, Doctoral Studies in the Vasyl' Stus Donetsk National University, Ukraine, Vinnitsa.

e-mail: andreytsev.v@gmail.com

The licenses and legal conditions implementation economical activities, related with production especially dangerous chemical substances (objects) in the system means of state regulation and support

In article disclosed features of licensing in the system measures of state regulation and support economical activities, related with production especially dangerous chemical substances. The emphasize significant attention on the compliance licenses and legal conditions implementation economical activities, burdened Risks of dangerous substances.

Licensing conditions form a set of requirements for compliance by their business entities associated with the production of particularly hazardous chemicals (facilities) aimed at preventing the onset of danger and its spread, the emergence of accidents at enterprises operating such substances and sources of increased danger to workers and other persons, Which are in the risk zone of hazardous economic activities, the environment, other material and intellectual values. Licensing and legal conditions are an important preventive, state-legal means of regulating dangerous economic activity and guaranteeing the safety of these industries under conditions of sustainable development of the national economy.

Keywords: the licenses conditions; the licenses Requirements; the license to implementation economical activities; related with production especially dangerous substances (objects); the objects high-risk dangerous; the Sources high-risk dangerous; the risks economical activities.

Надійшла до редколегії 15.03.2017 р..